

SLIM, LEEP EN GEDREVEN DOOR DE 'GOEDE' ZAAK: ZIJN VROUWEN BETERE SPIONNEN

Spioneren op stiletto's

Women make better spies... as long as they forget sex." Deze loslippigheid uit 1945 kwam van Maxwell Knight,

die model stond voor een van de geheime agenten (M) in de James Bond-boeken van Ian Fleming. "Meestal wordt gezegd dat vrouwen geleefd worden door hun emoties en niet door hun verstand. Vrouwen zouden meer op hun intuïtie vertrouwen en seks zou een verwarrende en gevaarlijke rol in hun werk spelen. Mijn ervaring leerde me wel het tegendeel.

Vrouwelijke geheime agenten kunnen meer informatie vergaren, zeker door uit de armen van mannen te blijven", aldus Maxwell Knight.

Vandaag zijn meer dan de helft van de 3.500 Britse spooks vrouwen. Stella Rimington, de eerste vrouwelijke directeur-generaal van de Britse geheime dienst MI5 (tot 1996), zette na haar pensionering haar carrière verder als auteur van spionageromans. Ze koos een vrouwelijk hoofdpersonage en met enige zelfspot laat ze een geheim agent zeggen: "Laat ze hun beste man sturen." Waarop een collega repliceert: "Dat hebben ze gedaan. Het is een vrouw."

■ Katia Zutuliveter.

Of de 25-jarige Katia Zutuliveter rollebolde met de 64-jarige Mike Hancock, de rebelse parlementair van de Liberal Democrats, is nog de vraag, zeker nu ze net op borg vrijgelaten is. De politicus stond al langer bekend als 'vriend van Rusland' die zich graag omringde met jonge, mooie, getalenteerde Russische en Oekraïense 'onderzoeksters' die misschien wel een 'dubbeldamanda' hadden. Sommige van deze 'exotische' schone worden gelinkt met de restaurantmoord door poloniumvergiftiging op de Russische dissident Alexander Litvinenko. Zutuliveter, die haar uitwijzing uit Groot-Brittannië aanvecht, werd in Dagestan geboren en kwam drie jaar geleden in Engeland een masterdiploma bemachtigen. Al twee jaar werkt ze in het Lagerhuis en op een bijzonder efficiënt manier organiseerde ze de parlementscommissie over Rusland, waarvan Hancock voorzitter was. Zowel het parlement als de jonge vrouw ontkenen iets met spionage te maken te hebben.

Een even intellectuele hoogvlieger was Anna Chapman, als Anna Kushchenko 28 jaar geleden geboren in Stalingrad. In boekenwinkels, drugstores en koffiehuizen in Manhattan vergaderde ze en verzond ze gewapend met haar laptop geheime berichten. Draadloze communicatie, gecodeerde berichten en steganografie, het cryptisch verbergen van informatie in onschuldige ogende objecten, zijn de methodes van deze gescheiden, mondaine immobiliënmakelaarster. "Ze luistert meer dan ze spreekt", zei een kennis over Chapman. De spionne met haar rood haar, groene ogen, haar weelderig lijf is econoom van opleiding, werkte nog voor de Russische tak van Fortisinvesteringen, voor Londense hoofdfondsen en spreekt vloeiend Engels, Frans en Duits.

Intellectuele bagage en talenkennis waren ook de troeven van Mary Bancroft, de journaliste die vanuit Zürich als tussenpersoon en verslaggever een rol speelde in de Duitse aanslag op Hitler. Als leerling van de psychiater Carl Gustav Jung gebruikte ze psychologische inzichten. In haar autobiografie schreef ze: "Intelligentie is een mozaïek. Algemene kennis over achtergrond en intermenselijke relaties zijn ontzettend belangrijk. Vaak leggen ontbrekende puzzelstukken onmiddellijk de verbanden. Daarom leerde ik vlug hoe belangrijk het is om vertrouwen en zekerheid te winnen."

Maria Meersman, de nu 90-jarige Vlaamse verzetsstrijdster, en bij het begin van de Tweede Wereldoorlog een *fel joenk* van negentien, vertelt in haar bloedstollende biografie: "Ik had een magnetische kracht op mannen. Als spionne was dat een belangrijke troef. Mannen voelden zich snel op hun gemak. Ze werden warm van mijn glimlach,

Glamoreus mooi, blond, hoogpotig, vlot veeltalig, universitair opgeleid, whizzkid met laptop en technologische gadgets. Zo zien de hedendaagse spionnes eruit. Vorige maand werd een Russische medewerkster van een Britse parlementair ontmaskerd en in juli vloog de flamboyante, ook Russische, Anna Chapman tegen de lamp. De actuele spionnes zijn meer dan *sleeping beauties*. Sliepen spionnes in het verleden wel op beide oren?

DOOR ELIANE VANDEN ENDE

■ Mariène Dietrich.

■ Mata Hari.

mijn spontaneiteit, mijn grote mond, maar ook van mijn discretie. Ik speelde."

Hoogverraad

Intelligent, beminnelijk en welbespraakt zijn trefwoorden die altijd terugkomen. Maar ook werkpaard, geboren ondernemer én netwerken. In dat laatste bleken de jonge Russische vrouwen erg bedreven. Overtuigend overkomen maar ook overtuigd zijn van de 'zaak', zoals Jeong-hwa Won, de 35-jarige Noord-Koreaanse die twee

MARIA MEERSMAN (VERZETSTRIJDSTER):

Ik had een magnetische kracht op mannen. Ze werden warm van mijn glimlach, maar ook van mijn discretie

jaar geleden werd opgepakt, nadat ze jaren als 'vluchteling' op Zuid-Koreaanse militaire basissen lezingen had gegeven over het 'verfoelike communistische regime'.

Overtuiging dreef ook de Britse verpleegster Edith Cavell om gewonde soldaten tijdens de Eerste Wereldoorlog te verzorgen en

■ Joséphine Baker.

vervolgens te helpen ontsnappen uit bezet gebied. Voor deze humanitaire daden werd de ongehuwde vicarisdochter door de Duitse bezettingsmacht gefusilleerd. Cavell werd niet wegens spionage terechtgesteld, maar wegens hoogverraad. De Britse geheime dienst zou zelfs geen gebruik hebben willen maken van haar diensten, omdat haar verpleegstersinborst die geheime activiteiten hadden kunnen verraden. Terecht, want naieve Edith verklikte, weliswaar uit goodwill, haar medestrijders. De recentelijk gepubliceerde (Engelse) biografie beschrijft dat Cavell handelde uit traditionalistische, religieus ingegeven liefdadigheidsdrang en minder uit politieke overtuiging. Verzetters in België staan nog altijd ambivalent tegenover de verpleegster, vooral omdat talloze vrouwen anoniem behendige spionnes waren.

Edith Cavell van Diane Souhami, uitgeverij Quercus, London, 2010

Beroemde spionnes

MATA HARI

Het rolmodel van alle spionnes was de 'Friese tijgerkat'. Maar of Margaretha Geertruida Zell werkelijk zoveel geheimen te verklappen had, is fel omstreven. Net als haar erotische,

'Inclische' tempeldans en veel geblaat maar weinig wol waren. En toch belandde de courtesane in 1917 voor het vuurpeloton. Slangendansen in bed met Duitse, Franse en Spaanse officieren was een iets te vergiftigd spel voor het Nederlandse 'oog van de dag'.

JOSÉPHINE BAKER

Veel kon de Amerikaanse danseres onder haar bananenrokje niet verstoppen en dus schreef ze maar geheime boodschappen in de rand van haar muziekpartituren, of naaide ze stukjes informatie in haar ondergoed. Bij het begin van de Tweede Wereldoorlog bood Joséphine zich aan bij de Franse geheime diensten. Ze werd verbindingsagente voor het Franse verzet en onderluitenant voor de vrouwelijke luchtmacht. De mulatkin kreeg uit handen van generaal De Gaulle het Légion d'honneur en werd in 1975 als eerste Amerikaanse met militair erbetoon begraven.

MARLÈNE DIETRICH

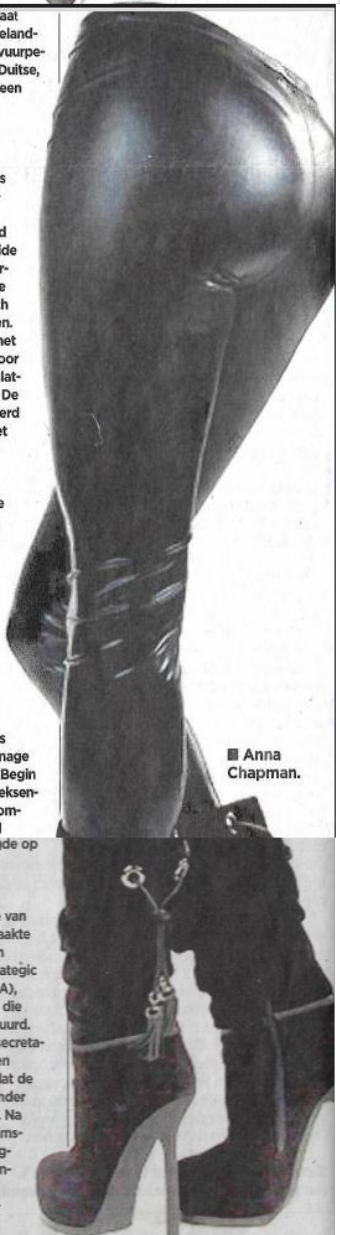
De nachtegaal met wat omfloerste stem zong voor de frontsoldaten. Dietrich nam bekende Amerikaanse songs en antinazi-boodschappen in het Duits op en maakte zo deel uit van de propagandamachine. Na de oorlog werd ze daarvoor beloond, zelfs met een Belgische medaille als ridder in de Leopoldsorde.

ETHEL ROSENBERG

Samen met haar echtgenoot Julius werd de valkondsvrouw van spionage voor de Sovjet-Unie beschuldigd. Begin jaren '50 woedde er een hevige heksenjacht in de VS naar (al dan niet) communisten. Onschuldige Ethel werd daarvan het slachtoffer en eindigde op de elektrische stoel.

JULIA CHILD

Als televisiekok bekroonde ze van alles, maar als geheim agente maakte ze (échte) haaien onschadelijk. In dienst van het OSS (Office of Strategic Services, de voorloper van de CIA), was ze een van de 900 vrouwen die naar het buitenland werden gestuurd. In China werd ze hoofd van het secretariaat. Ze creëerde onder meer een afweersysteem tegen haaien zodat de duikers ongehinderd konden onder Duitse U-boten komen plaatsen. Na haar huwelijk ging Julia McWilliams-Child in Parijs wonen. Ginder volgde ze een cursus aan de gerenommeerde culinaire academie Le Cordon Bleu en werd ze kookexpert en tv-persoonlijkheid.

■ Anna Chapman.

FOTO'S: WENNCOCK / PHOTO NEWS / VAN PARYS MEDIA